

Nr 10

Utlåtande i anledning av motioner angående de hemarbetandes situation.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 726 av herrar *Bengtson* och *Torsten Andersson* samt II:924 av herrar *Börjesson* i Falköping och *Eriksson* i Bäckmora hemställes att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en allsidig och förutsättningslös utredning av möjligheterna till en socialekonomisk lösning av hemarbetarnas situation i enlighet med motionernas syfte.

Motionärerna anför: Både för kvinnor som vill välja hemarbetet och för de kvinnor som tvingas härtill på grund av bristfälliga samhälleliga åtaganden, när det gäller barntillsyn, uppstår en ekonomisk situation som, jämförd med den för de utanför hemmet arbetande, är klart diskriminerande. De hemarbetande står i stort sett utanför de trygghetsreformer som genomförts och vilka är avsedda för alla medborgare. De måste i fråga om både sjukförsäkring och andra trygghetsformer ta egna initiativ för att få tillräckliga förmåner. Ansträngningarna bör enligt motionärerna inriktas på att ställa in hemarbetet i ett samhällsekonomiskt perspektiv, varvid man bör beakta vad kostnaderna för olika former av tjänster uppgår till, om de överförs på samhället från den oavlönade hemarbetaren. Det bör uppmärksammas att familjer med oavlönad hemarbetande arbetskraft bidrar till att betala kostnaderna för sociala förmåner i form av skatter och ökade varupriser.

Motionärerna erinrar om utredningen "1 000 husmödrar om hemarbetet" samt anser det vara av största vikt att ytterligare ingående utredning kommer till stånd för att belysa värdet av hemservicen sett i ett samhällsekonomiskt perspektiv. Här-efter bör genomföras en reform, som innebär att det stöd den hemarbetande bör få från samhället för sina tjänster kan ligga till grund för beräkningen av sjukförsäkring, ATP etc. Förslagsvis kunde det motsvara barndaghemskostnaderna. I princip bör stödet beskattas samtidigt som det skall betraktas som en inkomst av tjänst med rätt till ATP-poäng o. d. Reformen kräver ett omfattande utredningsarbete, och dess mål-sättning kan nås först på längre sikt. Det är angeläget att en utredning kommer till stånd för att inordna de hemarbetande i sociallagstiftningen i likhet med andra medborgare och skapa faktiska förutsättningar för fritt val mellan hemarbete och annat arbete.

Utskottet

I motionerna hemställes om utredning av möjligheterna till en socialekonomisk lösning av de hemarbetandes situation.

Riksdagen har tidigare behandlat olika delfrågor beträffande socialförsäkring och pension för hemarbetande kvinnor. Motioner med förslag om frivillig tilläggsjukpenning vid barnsörd för hemarbetande kvinnor har avstyrkts av andra lagutskottet (utlåtande 71/1965, 11/1966 och 6/1967) och avslagits av riksdagen.

Vidare har motioner med förslag om rätt för hemarbetande kvinnor att tillgodoräkna sig pensionsår inom ATP för de år då de vårdar barn i de tidigare uppväxtåren avstyrkts av andra lagutskottet (utlåtande 39/1966) och lämnats utan åtgärd av riksdagen.

Vid 1966 års riksdag väcktes motioner med hemställan om utredning av förslag rörande allmän egenpension. Andra lagutskottet föreslog (utlåtande 53/1966) att motionerna skulle överlämnas till pensionsförsäkringskommittén. Riksdagen godkände utlåtandet.

Andra lagutskottet behandlade vid 1967 års riksdag motioner med syfte dels till förbättring av sjukpenningen för husmödrar, i synnerhet för dem med hemmavarande minderåriga barn, dels till högre ekonomisk uppskattning av arbete i hemmet i andra sammanhang inom socialförsäkringssystemet. Utskottet avstyrkte motionerna (utlåtande 29/1967) som avslogs av riksdagen.

Motionärerna efterlyser exakta siffror som kan belysa det ekonomiska värdet av hemservice. I den mån motionärerna därmed avser utredningar angående barnkostnader har sådana verkställts vid upprepade tillfällen i vart fall sedan 1946, då Betänkande om barnkostnadernas fördelning (SOU 1946:6) utgavs, samt härefter 1951 (Sociala Meddelanden 1951:5) och 1955 med betänkandet Samhället och barnfamiljerna (SOU 1955:29). Vidare har i Sociala Meddelanden 1961:6 publicerats Kostnader för barns konsumtion, vård och uppfostran 1958 och 1961.

Den år 1962 tillsatta familjeberedningen har avgivit betänkandena Ökat stöd till barnfamiljerna (SOU 1964:36) som innehåller en sammanställning av vissa uppgifter ägnade att belysa den aktuella ekonomiska situationen för barnfamiljerna samt Hemarbete och servicekontakter (SOU 1965:65) som utgör ett komplement till det tidigare betänkandet och omfattar kartläggande undersökningar dels av familjearbetet, dels av familjernas servicekontakter.

För närvarande arbetar den familjepolitiska kommittén med hithörande frågor. Den skall bl. a. beakta det direkta sambandet mellan barnfamiljestödet och skattesystemets utformning och därvid samråda med familjeskatteberedningen. Till kommittén har överlämnats riksdagens framställning i anledning av motioner om jämställdhet mellan män och kvinnor inom socialförsäkringssystemet (andra lagutskottets utlåtande 38/1967) i vad den avser översyn av sjukförsäkringsreglerna att övervägas vid kommitténs fortsatta arbete.

Till pensionsförsäkringskommittén har med anledning av nyssnämnda riksdagskrivelse i vad den avser översyn av reglerna om pensionsförsäkring givits tilläggsdirektiv. Enligt dessa bör kommittén undersöka möjligheterna att i ökad omfattning anknyta familjepensionen till barnen samt företa en genomgång av de bestämmelser inom den allmänna pensioneringen som gör skillnad mellan män och kvinnor.

Även familjerättskommittén, som behandlar frågor bl. a. rörande äktenskaps in-

gående och upplösning samt ekonomiska problem i samband därmed, har att beakta hemarbetande kvinnors ekonomiska ställning. Härtill kommer den år 1967 tillsatta servicekommittén med uppgift att behandla frågor angående service i bostadsområdet bl. a. i form av anordningar för barn tillsyn.

Utskottet finner att stora ansträngningar gjorts för att värdera det arbete som kvinnor utför i hemmet såväl med vård av barn som i övrigt samt för att trygga de hemarbetande kvinnornas ekonomiska ställning. Ett flertal även vetenskapliga undersökningar har utförts med statsmedel. År 1965 anslogs t. ex. 1,5 miljoner kronor till specialredogörelser i hithörande frågor. Olika utredningar behandlar frågor rörande exempelvis vårdbidrag, sjukförsäkring, pension, makars rättsliga förhållanden och bostadsservice. Utskottet finner att motionärernas önskemål om utredning måste anses tillgodosedda genom redan tillsatta utredningars arbete, varför utskottet får hemställa,

att de likalydande motionerna I: 726 och II: 924 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 27 februari 1968

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Möller (s), Oscar Carlsson (s)*, Hedlund (s), Eric Gustaf Peterson (fp), Helge Karlsson (s), Kilsmo (fp), Ernst Olsson (cp), fru Diesen (h), herrar Svanström (cp), Nyquist (s), Ove Karlsson (s) och fröken Stenberg (h);

från andra kammaren: fru Eriksson i Stockholm (s), herr Skoglösa (cp), fru Jäderberg (s), herrar Hamrin i Kalmar (fp)*, Svensson i Kungälv (s)*, Lundmark (s), Wikner (s)*, Larsson i Borrby (cp)*, Andersson i Örebro (fp), Nilsson i Agnäs (h), Hansson i Piteå (s) och Thylén (h)*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.